

Sprawa C-581/23

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

21 września 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Hof van beroep te Antwerpen (Belgia)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

13 września 2023 r.

Strona wnosząca apelację:

Beevers Kaas BV

Druga strona postępowania:

Albert Heijn België NV

Koninklijke Ahold Delhaize NV

Albert Heijn BV

Ahold België BV

Interwenient:

B.A. Coöperatieve Zuivelonderneming Cono

Przedmiot postępowania głównego

Postępowanie główne dotyczy apelacji od wyroku z dnia 9 lipca 2021 r. wydanego przez prezesa ondernemingsrechtbank Antwerpen, afdeling Antwerpen (sądu gospodarczego w Antwerpii, wydział w Antwerpii) orzekającego w przedmiocie środka tymczasowego, którym to wyrokiem jako bezzasadne oddalono żądanie Beevers Kaas BV o nakazanie zaprzestania bezprawnych praktyk na podstawie art. VI. 104 Wetboek van economisch recht van 28 februari 2013 (kodeksu prawa gospodarczego z dnia 28 lutego 2013 r.) w związku z domniemanym współdziałaniem drugiej strony postępowania w naruszeniu warunków porozumienia.

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony na podstawie art. 267 TFUE dotyczy wykładni art. 4 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia Komisji (UE) nr 330/2010 z dnia 20 kwietnia 2010 r. w sprawie stosowania art. 101 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do kategorii porozumień wertykalnych i praktyk uzgodnionych, w którym ujęto warunek równoległego nałożenia [ograniczenia]. Poprzez pytania prejudycjalne sąd odsyłający pragnie dowiedzieć się, czy rozpatrywane w postępowaniu głównym porozumienie w sprawie dystrybucji wyłącznej – typowy przykład porozumienia wertykalnego w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 330/2010 – spełnia warunek równoległego nałożenia, który wymaga, by na terytorium przydzielonym na zasadzie wyłączności dostawca zapewniał swojemu wyłącznemu dystrybutorowi ochronę przed prowadzeniem sprzedaży czynnej przez wszystkich swoich pozostałych nabywców w Europejskim Obszarze Gospodarczym.

Pytania prejudycjalne

1) Czy warunek równoległego nałożenia w rozumieniu art. 4 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia Komisji (UE) nr 330/2010 z dnia 20 kwietnia 2010 r. w sprawie stosowania art. 101 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do kategorii porozumień wertykalnych i praktyk uzgodnionych można uznać za spełniony oraz czy dostawca, który spełnia pozostałe warunki przywołanego rozporządzenia (UE) nr 330/2010, może w sposób zgodny z prawem zakazać swojemu nabywcy prowadzenia sprzedaży czynnej na terytorium, które przyznał innemu nabywcy na zasadzie wyłączności, jedynie w oparciu o stwierdzenie, że inni nabywcy nie prowadzą sprzedaży czynnej na tym terytorium? Innymi słowy: czy istnienie porozumienia w sprawie zakazu sprzedaży czynnej pomiędzy pozostałymi nabywcami a dostawcą można w wystarczającym stopniu udowodnić wyłącznie w oparciu o stwierdzenie, że ci pozostali nabywcy nie prowadzą sprzedaży czynnej na terytorium przyznanym jednemu nabywcy na zasadzie wyłączności?

2) Czy warunek równoległego nałożenia można uznać za spełniony w rozumieniu art. 4 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia Komisji (UE) nr 330/2010 z dnia 20 kwietnia 2010 r. w sprawie stosowania art. 101 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do kategorii porozumień wertykalnych i praktyk uzgodnionych oraz czy dostawca, który spełnia pozostałe warunki przywołanego rozporządzenia (UE) nr 330/2010, może w sposób zgodny z prawem zakazać swojemu nabywcy prowadzenia sprzedaży czynnej na terytorium, które przyznał innemu nabywcy na zasadzie wyłączności, wówczas, gdy dostawca uzyska zaledwie akceptację ze strony pozostałych nabywców, jeżeli i dopiero wtedy, gdy zaczynają oni prowadzić sprzedaż czynną na terytorium tak przydzielonym innemu nabywcy na zasadzie wyłączności? Czy przeciwnie – wymaga się, by tego rodzaju akceptację uzyskać od każdego z nabywców dostawcy, niezależnie od tego, czy dany nabywca zaczyna prowadzić sprzedaż czynną na terytorium przydzielonym innemu nabywcy na zasadzie wyłączności?

Powołane przepisy prawa Unii

Artykuł 101 ust. 1 i 3 TFUE

Rozporządzenie Komisji (UE) nr 330/2010 z dnia 20 kwietnia 2010 r. w sprawie stosowania art. 101 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do kategorii porozumień wertykalnych i praktyk uzgodnionych: art. 4 lit. b) ppkt (i)

Rozporządzenie Komisji (UE) 2022/720 z dnia 10 maja 2022 r. w sprawie stosowania art. 101 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do kategorii porozumień wertykalnych i praktyk uzgodnionych: art. 1 ust. 1 lit. h)

Wytyczne Komisji Europejskiej w sprawie ograniczeń wertykalnych (Dz.U. L 130 z 2010 r., s. 1) (zwane dalej „wytycznymi z 2010 r.”): pkt 25 lit. a) i pkt 51

Wytyczne Komisji Europejskiej w sprawie ograniczeń wertykalnych (Dz.U. C 248/1 z 2022 r., s. 1) (zwane dalej „wytycznymi z 2022 r.”): pkt 122

Powołane przepisy prawa krajowego

Wetboek van economisch recht van 28 februari 2013 (kodeks prawa gospodarczego z dnia 28 lutego 2013 r. (zwany dalej „WER”): art. VI. 1 oraz art. VI. 104

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i postępowania głównego

- 1 Strona wnosząca apelację, Beevers Kaas BV, jest w Belgii dystrybutorem wyłącznym sera beemster (nid. Beemsterkaas), w który zaopatruje się u producenta B.A. Coöperatieve Zuivelonderneming Cono (zwanego dalej „Cono”). Od dnia 1 stycznia 1993 r. między stroną wnoszącą apelację a Cono istnieje porozumienie w sprawie dystrybucji wyłącznej, którego art. 1.3 stanowi,

że prawa wyłączności przysługujące stronie wnoszącej apelację rozciągają się na całą sprzedaż serów beemster nabywcom z siedzibą w Belgii i Luksemburgu (porozumienie zwane dalej „porozumieniem w sprawie dystrybucji wyłącznej”).

- 2 Druga strona postępowania to podmioty działające w sektorze supermarketów na terenie Belgii i Niderlandów. Są one nabywcami serów beemster produkowanych przez Cono z przeznaczeniem na rynki poza Belgią i Luksemburgiem.
- 3 Według strony wnoszącej apelację sformułowane w art. 4.1 porozumienia w sprawie dystrybucji wyłącznej zobowiązanie Cono do niedostarczania podmiotom trzecim w Belgii ani Luksemburgu sera pod znakiem towarowym „Beemsterkaas” w okresie trwania porozumienia oznacza zakaz sprzedaży czynnej, co z kolei kwestionowane jest przez drugą stronę postępowania.
- 4 Jako że strona wnosząca apelację jest zdania, iż druga strona postępowania narusza uczciwe praktyki rynkowe poprzez wykonywanie w Belgii działalności, która w sposób bezpośredni lub pośredni prowadzi do naruszenia praw wyłączności wynikających z porozumienia w sprawie dystrybucji wyłącznej, będąc świadomą, że Cono porozumieniem tym jest związane, strona wnosząca apelację wniosła do sądu pierwszej instancji o nakazanie zaprzestania bezprawnych praktyk na podstawie art. VI. 104 WER w związku z współudziałem podmiotów trzecich w naruszeniu warunków porozumienia. Żądanie to oddalono wyrokiem z dnia 9 lipca 2021 r.
- 5 W dniu 30 sierpnia 2021 r. strona wnosząca apelację wniosła od tego wyroku apelację do sądu odsyłającego.
- 6 W dniu 17 grudnia 2021 r. Cono dobrowolnie przystąpiło do niniejszego postępowania w charakterze interwenienta.

Istotne argumenty stron w postępowaniu głównym

- 7 W pierwszej kolejności druga strona postępowania kwestionuje treść oraz zakres porozumienia w sprawie dystrybucji wyłącznej, podnosząc, że porozumienie to nie zobowiązuje Cono do ochrony strony wnoszącej apelację przed prowadzeniem sprzedaży czynnej przez innych dystrybutorów, więc nie może być mowy o naruszeniu warunków porozumienia, w jakim miałyby ona mieć współudział.
- 8 Strona wnosząca apelację dowodzi, iż z art. 1.3 oraz 4.1 porozumienia w sprawie dystrybucji wyłącznej wyraźnie wynika, że intencją jej oraz Cono była ochrona strony wnoszącej apelację jako dystrybutora wyłącznego na Belgię i Luksemburg przed prowadzeniem sprzedaży czynnej przez Cono lub innych dystrybutorów. W dalszej kolejności strona wnosząca apelację – dowiedziawszy się o tym, że druga strona postępowania planuje prowadzenie supermarketów na terenie Belgii – pismem z dnia 20 stycznia 2011 r. przypomniała Cono o spoczywającym na nim zobowiązaniu do zakazania jego pozostałym klientom – w tym drugiej stronie postępowania – aktywnej sprzedaży na terenie Belgii lub Luksemburga

produktów, których dotyczy porozumienie w sprawie dystrybucji wyłącznej. Pismem z dnia 14 lutego 2011 r. Cono poinformowało drugą stronę postępowania o istnieniu zakazu sprzedaży czynnej oraz o swoim zobowiązaniu do jego egzekwowania od swoich pozostałych nabywców. Wreszcie, z e-maili wysłanych przez drugą stronę postępowania do Cono wynika, iż uznała ona zakaz odsprzedaży.

- 9 Druga strona postępowania stoi na stanowisku, że porozumienie w sprawie dystrybucji wyłącznej nie spełnia wymogów prawa konkurencji uzasadniających zakaz odsprzedaży. W tym względzie odnosi się ona do art. 101 ust. 1 i 3 TFUE (zgodnie z którymi, odpowiednio, zakazane są porozumienia ograniczające konkurencję, a zakaz ten może zostać uznany za niemający zastosowania do takich porozumień między przedsiębiorstwami, które przyczyniają się do polepszenia produkcji lub dystrybucji produktów) oraz do rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych (UE) nr 330/2010, zgodnie z którym do wyłączenia nie kwalifikują się pewne najpoważniejsze ograniczenia ujęte w porozumieniu wertykalnym. Wyłączenie nie obowiązuje zatem w przypadku wymienionych w art. 4 lit. b) tegoż rozporządzenia porozumień wertykalnych, które w sposób bezpośredni lub pośredni mają na celu ograniczenie terytorium lub kręgu klientów, na którym lub któremu nabywca może sprzedawać towary lub usługi objęte porozumieniem, chyba że ograniczenie to nie utrudnia klientom nabywcy sprzedaży towarów objętych porozumieniem [art. 4 lit. b) ppkt (i)]. Druga strona postępowania wywodzi stąd, iż ograniczenie sprzedaży czynnej musi spełniać łącznie trzy warunki, a mianowicie: po pierwsze, dostawca wyznaczył wyłącznego dystrybutora na określonym terytorium (lub dla określonego kręgu klientów); po drugie, prowadzenie sprzedaży przez klientów dystrybutora, na którego nałożono ograniczenie sprzedaży czynnej, nie jest utrudnione; i po trzecie, dostawca musi chronić wyłącznego dystrybutora przed prowadzeniem sprzedaży czynnej na jego terytorium (lub jego kręgowi klientów) przez wszystkich pozostałych nabywców dostawcy w Europejskim Obszarze Gospodarczym, tzw. warunek równoległego nałożenia [ograniczenia]. Druga strona postępowania argumentuje, że porozumienie w sprawie dystrybucji wyłącznej nie spełnia tego ostatniego warunku.
- 10 Zdaniem strony wnoszącej apelację w art. 4 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia (UE) nr 330/2010 nie ma mowy o warunku równoległego nałożenia. Kwestionuje ona, że wyjątek dotyczący najpoważniejszych ograniczeń ma zastosowanie tylko wówczas, gdy spełnione są trzy wymienione warunki. Sformułowana w porozumieniu w sprawie dystrybucji wyłącznej ochrona udzielana przez Cono przed sprzedażą czynną na terytorium przydzielonym stronie wnoszącej apelację na zasadzie wyłączności mieści się zatem w zakresie wyjątku przewidzianego w art. 4 ust. b) ppkt (i) rozporządzenia (UE) nr 330/2010 i stanowi dopuszczalne ograniczenie konkurencji.

Zwięzłe uzasadnienie odesłania

- 11 Wyrokiem wstępnym z dnia 27 kwietnia 2022 r. sąd odsyłający rozstrzygnął na korzyść strony wnoszącej apelację kwestię sporną dotyczącą treści i zakresu porozumienia w sprawie dystrybucji wyłącznej. Ponadto postanowił zawiesić postępowanie, by zwrócić się do Belgische Mededingingsautoriteit (belgijskiego organu ochrony konkurencji, zwanego dalej „BMA”) z prośbą o przekazanie uwag na piśmie odnośnie do zgodności porozumienia w sprawie dystrybucji wyłącznej z prawem konkurencji.
- 12 Aby doszło do zgodnego z prawem ograniczenia sprzedaży czynnej, zdaniem BMA spełniony musi zostać warunek równoległego nałożenia [ograniczenia]. Warunek ten należy interpretować w świetle pojęcia „porozumienia” w rozumieniu reguł konkurencji, w szczególności art. 101 TFUE i art. IV. 1 WER, co implikuje, że zgodność woli oraz istnienie wyraźnej lub dorozumianej zgody dystrybutorów na instrukcje dostawcy można wywnioskować po zachowaniu stron (rzeczywiste przestrzeganie).
- 13 Sąd odsyłający stwierdza, że strona wnosząca apelację wykazała, iż druga strona postępowania zaakceptowała zakaz sprzedaży czynnej przynajmniej w sposób dorozumiany, ale że nie ma dowodów na to, że wszyscy pozostali odsprzedawcy zakaz ten wyraźnie zaakceptowali. W tym względzie sąd wskazuje, że ani z rozporządzenia (UE) nr 330/2010, ani z wytycznych z 2010 r. nie wynika, w jaki sposób dostawca powinien poinformować swoich pozostałych nabywców o zakazie sprzedaży czynnej ani w jaki sposób nabywcy ci mieliby wyrazić zgodę na taki zakaz.
- 14 Według BMA istnienie dorozumianej akceptacji zakazu prowadzenia sprzedaży czynnej przez pozostałych odsprzedawców sąd odsyłający mógł wywnioskować z samego faktu, że żaden z tych odsprzedawców nie sprzedaje w Belgii produktów typu beemster zakupionych u Cono. Druga strona postępowania kwestionuje to stanowisko, argumentując, że o dorozumianej akceptacji można mówić jedynie w przypadku wykazania, że o polityce Cono – zgodnie z którą w Belgii nie można czynnie sprzedawać produktów typu beemster zakupionych w Niderlandach – poinformowano wszystkich innych autoryzowanych na tamten moment odsprzedawców z chwilą przyznania wyłączności stronie wnoszącej apelację oraz że od każdego z nich zażądano jej przestrzegania.